

Täysistunto

Torstai 6.4.2017 klo 16.00—21.39

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 26/2017 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskustelu

19.07 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kirkkolain arkkipiispan vaalia koskevaa säännöstä ja lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettaviksi lääninrovastin valintaa koskevia säännöksiä. Mielestäni esityksen mukaiset muutokset ovat kaikin puolin asiallisia ja oikeansuuntaisia.

Arkkipiispan tehtävät määräytyvät piispan viran yleisten lakisääteisten tehtävien ja arkkipiispan erityistehtävien kautta. Piispan virkaa on pidetty ennen muuta evankeliumin julistamisen ja sakramenttien jakamisen virkana, ja sitä se tulee olemaan jatkossakin. Yksi tärkeimmistä tehtävistä on hänen toimimisensa virkansa puolesta kirkolliskokouksen, piispainkokouksen ja Kirkkohallituksen puheenjohtajana. Näihinkään tehtäviin ei ole tässä esityksessä tulossa muutosta.

Lääninrovastin virkanimike pohjautuu jo reformaatiota edeltävänä aikana käytettyyn nimitykseen rovasti. He toimivat alueensa pappien esimiehinä ja hengellisen sekä siveellisen elämän valvojina. Hiippakunnan piispa nimittää heidät tehtäväänsä. Lääninrovastin tehtävänä on johtaa rovastikuntaa, jossa hän toimii piispan ja tuomiokapitulin apuna rovastikunnan kirkollisessa hallinnossa, sekä edistää sen seurakuntien yhteistoimintaa. Nämä samat tehtävät säilyvät tämän hallituksen esityksen jälkeenkin, eli muutoksia ei ole tulossa.

Yhtä asiaa olisin kuitenkin tässä esityksessä korostanut tai ainakin toivonut huomioitavaksi: sitä, että he kaikki, niin arkkipiispat kuin rovastit, ovat seurakuntansa keulakuvia. Se, mitä he sanovat tai tekevät, mielletään samaksi kuin heidän johtamansa seurakunta. Heidän tulee myös noudattaa voimassa olevaa lakia. Tämän luulisi olevan itsestäänselvyys, vaan kun ei ole. Uutisista voimme säännöllisesti todeta, että joku seurakuntiemme johtajista on siirtynyt vastustamaan lakia tai oikeuden laillisia päätöksiä. Mikäli ei voi tai halua noudattaa laillisia päätöksiä, tulee mielestäni siirtyä toisiin tehtäviin.

19.10 **Kimmo Kivelä ps:** Puhemies! Tämä kirkkolain muutosesitys on luonnollista jatkoa sille kehitykselle, mikä oikeastaan huipentui vuonna 1994 hyväksytyyn uuteen kirkkolaikiin. Tämähän oli hyvin merkittävä muutos ja oikeastaan entisestään väljensi kirkon ja valtion suhteita, jos toki silloinkaan ei ollut lupaa puhua valtionkirkkojärjestelmästä Suomen olosuhteissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2017 vp

Tämän jälkeen tätä lainsäädäntöä on vielä uudistettu ja tarkennettu muun muassa hiippakuntahallinnon muutoksella 2000-luvulle tultaessa. Tuolloinhan hiippakuntakokous- ja rovastikuntakokouskäytännöistä luovuttiin ja lääninrovastin virka tuli määräaikaiseksi. Tuolloin tuomiokapituli nimitti kolmesta eniten ääniä saaneesta — rovastikunnan papeilla siis oli äänioikeus — jonkun, siis käytti nimitysharkintaa. Nythän tähän on tulossa sikäli muutos, että tuomiokapituli nimittää jonkun rovastikunnan kirkkoherroista eikä siis enää ole rovastikunnan pappien suorittamaa vaalia. Tämä osaltaan vahvistaa ja selkeyttää lääninrovastin tehtävää ja virkaa osana episkopaalista hallintoa.

Oikeastaan, kun näitä muutoksia on 20 vuoden aikana paljon tapahtunut, on hyvin paradoksaalista, että nyt on kuljettu sitä tietä, mitä arkkipiispa Juva 70—80-luvun taitteessa ajoi. Hän tuolloin väsähti tähän kirkon lainsäädäntöuudistuksen hitaaseen tahtiin, mutta sitten kuitenkin hänen viitoittamallaan tiellä on kuljettu.

Arkkipiispan virkaan — arkkipiispa on paitsi arkkihiippakunnan johtava piispa, mutta arkkipiispalla on myös kokonaiskirkollisia keskeisiä tehtäviä — on saatu muutos sikäli, että arkkihiippakuntaan on perustettu toinen piispan virka ja joitakin kokonaiskirkon tehtäviä on otettu arkkipiispalta pois. Tilanne on ollut sikäli erikoinen, että voidaan sanoa, että kaksi viimeistä arkkipiispan viran hoitajaa ovat oikeastaan tulleet valituiksi niin sanotusti kotikentältä ja kotikentän äänillä. Aikaisemmin — vaikka siis arkkihiippakunnan äänestäjiä on ollut äänestäjien ylivoimainen enemmistö — on kuitenkin valituiksi ja nimitetyiksi tullut henkilöitä, jotka ovat oikeastaan olleet hyvin tunnettuja ja arvostettuja kokonaiskirkon piirissä. Nythän tätä äänestäjien rakennetta tullaan muuttamaan niin, että muualta Suomesta tulevien osuutta kasvatetaan — ei nyt olla vielä ihan fifty-fifty-tilanteessa, vaan on 55—45-tilanne, mutta kuitenkin — muualta Suomesta tulevien äänestäjien osuus tulee kasvamaan.

Puhemies! Vuoden 1994 kirkkolaissahan yksi keskeinen asia oli siinä, että eräs käytäntö muuttui. Kun vanha kirkkolaki ja sen muutokset vahvistettiin eduskunnassa, niin tuolloin ennen tuota vuoden 94 lakia käsittelyyn saivat osallistua vain ne kansanedustajat, jotka olivat kirkon jäseniä. Tämä käytäntö muuttui, ja kirkkolakiin oikeastaan jäivät sellaiset suuret linjat, eräänlaiset raamit, ja sitten paljon niitä asioita, joita oli aikaisemmin kirkkolaisissa, siirrettiin kirkolliskokouksen hyväksyvän kirkkojärjestyksen piiriin. Tämä on ollut luonnollisesti hyvä kehitys.

Ajoittain tälläkin hetkellä puhutaan taas kirkon ja valtion suhteesta varsinkin, kun maahanmuuttoon liittyvissä kysymyksissä joidenkin kirkon ääntä käyttävien ihmisten mielipiteet ovat kenties monella tapaa ristiriitojakin herättävinä tulleet esille, eli nämä kirkon ja valtion suhteet ovat olleet puheenaiheina. Kirkolla on Suomessa julkisoikeudellinen asema, itsehallinto. Se jollain tavalla vertautuu Ahvenanmaan, saamelaiskäräjien tai yliopistojen itsehallintoon, mutta joka tapauksessa kaikissa olosuhteissa kirkolla ja valtiolla on aina jonkinlainen suhde. Se on ollut kaikenlaisissa yhteiskunnissa, niin totalitaarisissa järjestelmissä kuin hyvin vapaissa yhteiskunnissa. Mielestäni Nobel-palkittu kirjailija T. S. Eliot kiteytti tämän hienosti. Olen tainnut ennenkin tästä samasta paikasta lausua T. S. Eliotin sanat, että jos kirkon ja valtion suhteet ovat hyvät, niin silloin kirkossa on jotain vikaa, jos kirkon ja valtion suhteet ovat huonot, niin silloin valtiossa on jotain vikaa.

19.16 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Lakiesitys käsittelee arkkipiispan asemaa ja tehtäviä. Näistä tehtävistä ainakin tällä hetkellä virassa olevalla arkkipiispalla on omalaatuinen käsitys. Helsingin Sanomat otsikoi 13.9.2015, että arkkipiispa Kari Mäkinen mu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2017 vp

kaan kirkon tehtävä ei ole puolustaa Suomen etua. Tämän ja muiden huolestuttavien lausuntojen ohella, joita viime aikoina on kirkosta esitetty, näissä kyseenalaistetaan Suomen viranomaisten lainvoimaisia päätöksiä. Heitänkin esille kysymyksen, onko näin hyvä ja oikein. Kirkon velvoitteista säädetään lailla ja kirkko mielletään yhteiskunnalliseksi instituutioksi veronkanto-oikeuksineen. Mielestäni on kestämatöntä, että sen piiristä otetaan tällaisia oikeusvaltiotamme kyseenalaistavia kantoja.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.